

BRENT Crude Oil (\$/b)		WTI Crude Oil (\$/b)	
09/06/2023 75.44	16/06/2023 75.69	09/06/2023 70.77	16/06/2023 70.67
<p>— Brent Crude</p>		<p>— WTI Crude</p>	
Henry Hub Natural Gas (\$/MMBtu)		Europe & Asia Natural Gas (\$/MMBtu)	
09/06/2023 2.32	16/06/2023 2.56	07/06/2023 8.29 9.24	14/06/2023 12.21 9.40
<p>— Natural Gas</p>		<p>— Dutch TTF Natural Gas — LNG Japan/Korea Marker</p>	

پویایی های بازار

صبح امروز نفت خام برنت دریای شمال در لندن به قیمت ۷۶,۶۱ دلار به ازای هر بشکه معامله شد. افزایش قیمت نفت نسبت به هفته گذشته می تواند به عامل تقویت تقاضا در سطح اقتصاد کلان در اکثر مناطق جهان مربوط شود. در چین افزایش تقاضا برای نفت به علت فعال شدن همه ظرفیت های کارخانه های این کشور آینده روشن تری از لحاظ نیاز بیشتر به انرژی را نوید می دهد. نفت خام وست تگزاس اینترمدییت به قیمت هر بشکه ۷۱,۷۸ دلار به فروش رفت. شروع فصل تابستان و ادامه نیافتن افزایش نرخ بهره توسط فدرال رزرو می تواند از دلایل افزایش قیمت نفت در نیمکره غربی باشد. اما همچنان قیمت نفت تگزاس در بازار کاشینگ اوکلاهما در شش ماه اول سال جاری ۱۱ درصد از سال گذشته کمتر است. در بازار گاز طبیعی در منطقه هنری هاب یک میلیون واحد حرارتی انگلیسی (بی تی یو) به قیمت ۲,۶۳ دلار معامله شد. همین مقدار از گاز طبیعی مایع شده در بازار روتردام در اروپا به ۱۲,۲۱ دلار افزایش پیدا کرد. یعنی نسبت به هفته گذشته ۲۵ درصد بالاتر معامله گردید. نگرانی از تبعات حمله سراسری از طرف روسیه و یا اوکراین در جبهه های جنگ می تواند یکی از دلایل این افزایش شدید باشد. در شرق دور همین مقدار گاز طبیعی به ۹,۴۰ دلار هر میلیون بی تی یو معامله گردید.

عوامل افزایش قیمت

➤ **انتشار گزارش اوپک پلاس:** دبیرخانه اوپک در گزارش ژوئن ۲۰۲۳ خود اعلام کرد که رشد تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۳ به ۲,۳ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. این شاخص برای چهارمین ماه متوالی بدون تغییر باقی مانده است. لذا تقاضای نفت در سال ۲۰۲۳ به طور متوسط ۱۰۱,۹ میلیون بشکه در روز خواهد بود. اوپک همچنین پیش بینی کرد که کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) تنها ۰,۰۵ میلیون بشکه در روز از کل رشد تقاضا را به خود اختصاص خواهند داد و کشورهای خارج از این سازمان تقاضای نفت را تقریباً ۲,۳ میلیون بشکه در روز افزایش خواهند داد. اوپک پیش بینی خود را برای رشد عرضه نفت از سوی کشورهای غیر اوپک در سال ۲۰۲۳، بدون تغییر ۱,۴

میلیون بشکه در روز اعلام کرد. این شاخص نیز برای چهارمین ماه متوالی تغییر نکرده است. لذا عرضه نفت در سال ۲۰۲۳ توسط کشورهای غیراوپک به طور متوسط ۶۷،۲ میلیون بشکه در روز خواهد بود. محرک‌های اصلی در سمت عرضه ایالات متحده، برزیل، نروژ، کانادا، قزاقستان، و گویان خواهند بود.

➤ **وضعیت تولید نفت روسیه:** براساس بیانیه منتشر شده در وب سایت اوپک تولید نفت روسیه در ماه ۲۰۲۳ به ۹ میلیون و ۵۳۳ هزار بشکه در روز رسید که ۴۱۶ هزار بشکه در روز کمتر از فوریه ۲۰۲۳ است. بر اساس آخرین اطلاعات ارائه شده توسط اوپک، سهمیه تولید نفت روسیه در سال ۲۰۲۴ تحت توافق اوپک پلاس از ۹،۸۲۸ میلیون بشکه در روز به ۹،۹۴۹ میلیون بشکه در روز افزایش یافته است.

➤ **اعلام بودجه سالیانه عراق:** مجلس عراق دوشنبه (۲۲ خرداد ۱۴۰۲) برای مخارج این کشور در سال جاری و ۲ سال آینده سالانه ۱۹۸،۹ تریلیون دینار برابر با ۱۵۳ میلیارد دلار بودجه تصویب کرد. در واقع این بزرگ‌ترین بودجه‌ای است که عراق در تاریخ معاصر به خود دیده و مبنای برابری ارزی دلار با دینار روی ۱۳۰۰ دینار به ازای هر دلار در نظر گرفته شده است. بودجه عراق برای سال جاری و دو سال آینده نسبت به سال ۲۰۲۱ که ۸۹ میلیارد دلار بود بیش از ۷۰ درصد افزایش داشته است. براساس توافق اربیل با بغداد قرار شده ۱۲،۶ درصد این بودجه به دولت اقلیم کردستان تخصیص داده شود. نکته مهم آنکه بودجه عراق روی نفت ۷۰ دلار به ازای هر بشکه برای سال جاری تا سال ۲۰۲۵ بسته شده و بغداد پیش‌بینی کرده که در این بازه زمانی روزانه ۳،۵ میلیون بشکه صادرات نفت خواهد داشت و ۴۰۰ هزار بشکه آن از میادین اقلیم کردستان برداشت خواهد شد. موضوع دیگری که در بودجه امسال عراق باید به آن توجه کرد این است که پیش‌بینی شده بغداد برای سال جاری میلادی با کسری بودجه ۴۹ میلیارد دلاری روبرو باشد که نسبت به سال ۲۰۲۱ دو برابر شده است. صندوق بین‌المللی پول (IMF) اعلام کرده که عراق باید هر بشکه نفت خود را ۹۶ دلار بفروشد تا بتواند بدون کسری از سال ۲۰۲۳ عبور کند.

➤ **هشدار گازی آلمان:** با وجود حمله نظامی گسترده نیروهای روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲، اوکراین از ترانزیت گاز روسیه از طریق خاک این کشور به کشورهای شامل اتریش، اسلواکی، ایتالیا، و مجارستان درآمد کسب می‌کند. «رابرت هابک» وزیر اقتصاد آلمان هشدار داد اگر توافق ترانزیت گاز اوکراین با روسیه پس از انقضاء در اواخر سال ۲۰۲۴

تمدید نشود آلمان ممکن است ناچار شود ظرفیت صنعتی را کاهش داده یا حتی به‌طور متوقف کند. هابک که معاون صدراعظم آلمان هم است این هشدار جدی را روز دوشنبه (۲۲ خرداد ۱۴۰۲) در یک کنفرانس اقتصادی در شرق آلمان مطرح کرد و اعلام کرد که سیاستگذاران باید از ارتکاب اشتباه مشابه که فرض کنند اقتصاد بدون اقدامات احتیاطی برای تأمین انرژی آسیبی نخواهد دید اجتناب کنند. وی افزود مقررات برای تقسیم بار کمبود احتمالی گاز در اروپای شرقی باید رعایت شود یعنی آلمان برای جبران کمبود گاز باید گاز صادر کند. در چنین شرایطی تولیدکنندگان صنعتی بزرگ‌ترین اقتصاد اروپا ممکن است با محدودیت یا کاهش عرضه گاز روبرو شوند. همچنین وزیر اقتصاد آلمان اعلام کرد هیچ سناریوی مطمئنی درباره این که اوضاع چطور پیش خواهد رفت وجود ندارد. ظرفیت اضافی شامل پایانه گاز طبیعی مایع شده در کرانه شمالی آلمان که مخالفت مردم بومی و گروه‌های محیط‌زیستی را برانگیخته است برای حفظ عرضه به آلمان شرقی و اروپای شرقی ضروری خواهد بود.

➤ **نارضایتی عربستان سعودی از قیمت فعلی نفت: قیمت نفت همچنان کمتر از ابتدای سال ۲۰۲۳ است.** در نتیجه عربستان سعودی برای پرداخت هزینه ابرپروژه‌ای که در قالب برنامه «افق ۲۰۳۰» برای متحول کردن اقتصاد کشورش تعریف کرده است در مضیقه قرار دارد. عربستان سعودی پس از اینکه برای نخستین بار در حدود یک دهه گذشته مازاد بودجه برای سال ۲۰۲۲ را گزارش کرد مجدداً دچار کسری بودجه شده است. ریاض در سه ماهه نخست ۲۰۲۳ که دولت میزان هزینه را ۲۹ درصد افزایش داد کسری ۷۷۰ میلیون دلار را گزارش کرد. در چنین شرایطی عربستان سعودی می‌داند که نمی‌تواند برای درآمد صرفاً به بازار نفت اتکاء کند. لذا علاوه بر تلاش‌ها برای افزایش قیمت نفت تلاش می‌کند سرمایه‌گذاری خارجی جذب کند. اما سرمایه‌گذاری خارجی هم به هیچ وجه نزدیک به سطحی که ریاض می‌خواهد باشد نیست. عربستان سعودی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۱۰۰ میلیارد دلار را تا سال ۲۰۳۰ هدف گرفته است. اما فوربس به نقل از بانک مرکزی عربستان سعودی گزارش داده است که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نسبت به سال ۲۰۲۲، ۶۰ درصد کاهش پیدا کرده و به ۷,۹ میلیارد دلار رسیده است.

➤ **تنش در روابط عربستان سعودی و ایالات متحده:** پس از آنکه بایدن متعهد شد به دلیل تصمیم عربستان سعودی برای کاهش تولید نفت در بحبوحه افزایش بهای انرژی و نزدیک

شدن به انتخابات در ایالات متحده عواقبی را به ریاض تحمیل کند، «محمد بن سلمان» ولیعهد عربستان سعودی به‌طور خاص تهدید کرد از واشنگتن انتقام اقتصادی خواهد گرفت. منابع آمریکایی ابعاد جدیدی از فاصله گرفتن ریاض از واشنگتن و دست رد دولت سعودی به درخواست‌های دولت بایدن را منتشر کردند. گزارش‌ها از سفر «آنتونی بلینکن» وزیر خارجه ایالات متحده به عربستان سعودی حاکی از آن است که درخواست‌های دولت «جو بایدن» برای فاصله گرفتن کشورهای عربی از چین و روسیه با پاسخ منفی ریاض روبرو شده است. روزنامه نیویورک‌تایمز نوشت سفر آنتونی بلینکن آشکارترین تلاش دولت کنونی ایالات متحده برای کنار گذاشتن خصومت‌هایی است که جو بایدن پاییز ۲۰۲۲ نسبت به محمد بن سلمان و حکومت او ابراز کرد. تنش‌ها در روابط عربستان سعودی و ایالات متحده زمانی اوج گرفت که مقام‌های سعودی به‌رغم انتظار کاخ سفید که تصور می‌کرد با ریاض بر سر افزایش تولید نفت توافق کرده تصمیم گرفتند تولید نفت را کاهش دهند. با این وجود بایدن و دستیاران ارشد او این واقعیت را درک کرده‌اند که واشنگتن نمی‌تواند در کنار رقابت با چین و روسیه، در سراسر جهان شرکای قدرتمندش را منزوی کند. طبق نوشته نیویورک‌تایمز، بن سلمان و دستیاران او به صراحت گفته‌اند مجبور نیستند در منازعات قدرت در جهان از یکی از طرف‌های مناقشه جانبداری کنند و آماده‌اند مزایای حفظ روابط قدرتمند با هر یک از آن‌ها را در نظر بگیرند.

➤ **وضعیت جنگ روسیه و اوکراین:** «ولادیمیر پوتین» رئیس جمهور روسیه از استقرار تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی در خاک بلاروس در ژوئیه ۲۰۲۳ خبر داده است. امری که ناظران آن را تازه‌ترین دور از بالا گرفتن تنش‌ها میان مسکو و ناتو ارزیابی کرده‌اند. این تصمیم در جریان دیدار پوتین و «الکساندر لوکاشنکو» رئیس جمهور بلاروس در شهر تورپستی سوچی روسیه اعلام شد و قرار است مسکو پس از آماده شدن تأسیسات ویژه در بلاروس تسلیحات هسته‌ای را در خاک بلاروس مستقر کند. همچنین «ولودیمیر زلنسکی» رئیس جمهور اوکراین با اشاره به اظهارات اخیر رئیس جمهور روسیه در مورد اینکه تمام تلاش‌های اوکراین در ارتباط با ضدحمله وعده داده شده کی‌یف شکست خورده است، بدون اشاره به اینکه این ضدحمله در چه مرحله‌ای است خطاب به ولادیمیر پوتین اعلام کرد آماده آغاز ضدحمله هستیم و نظر تمام فرماندهان ما در مورد این ضدحمله مثبت است.

- **توافق نفتی ژاپن و اوپک:** ژاپن به عنوان چهارمین واردکننده بزرگ نفت جهان به دنبال تقویت امنیت انرژی خود است. در این مسیر توکیو به منظور گفت‌وگو در سطح مقامات عالی رتبه با اوپک توافق کرد. روزنامه نیکی در گزارشی نوشت «کی تاکاگی» معاون پارلمانی وزیر امور خارجه ژاپن سه‌شنبه (۲۳ خرداد ۱۴۰۲) در مقر مرکزی اوپک در وین با «هیثم الغیص» دبیرکل اوپک دیدار کرد. در این دیدار دو طرف درباره چشم‌انداز تقاضا و عرضه انرژی جهانی گفت‌وگو کردند و با ایجاد خط ارتباطی دائمی موافقت کردند. ژاپن که از نظر منابع انرژی فسیلی محروم است فعالانه منابع تجدیدپذیر را به سبد مصرف خود اضافه می‌کند تا سال ۲۰۵۰ به سطح کربن خنثی دست پیدا کند. با این وجود همچنان به واردات نفت و گاز طبیعی مایع شده (LNG) وابسته است. تولیدکنندگان اوپک بزرگ‌ترین تأمین‌کنندگان نفت ژاپن هستند. همچنین خبرگزاری جیجی روز سه‌شنبه (۲۳ خرداد ۱۴۰۲) گزارش کرده بود «فومیو کیشیدا» نخست وزیر ژاپن نیز در حال بررسی سفر به عربستان سعودی، امارات عربی متحده، و قطر در ژوئیه ۲۰۲۳ است.
- **رویکرد عربستان در قبال همکاری انرژی با چین:** «عبدالعزیز بن سلمان» وزیر انرژی عربستان سعودی در اظهاراتی اعلام کرد که ریاض به جای رقابت با پکن، به دنبال همکاری قوی‌تر با این ابرقدرت در زمینه سرمایه‌گذاری‌های تجاری و جریان انرژی است. وزیر انرژی عربستان سعودی، یکشنبه (۲۱ خرداد ۱۴۰۲) در کنفرانس تجاری عرب-چین در مصاحبه با شبکه سی.ان.بی.سی. اعلام کرد که ما به واقعیت امروز واقف شده‌ایم که چین پیش افتاده است و همچنان به این پیشتازی ادامه خواهد داد. ما نمی‌خواهیم با چین رقابت کنیم و به دنبال تقویت همکاری با پکن هستیم. وی افزود همکاری با چین، ارزشمند است زیرا پکن در فضای تجدیدپذیرها، پیش افتاده است. وزیر انرژی عربستان سعودی عنوان کرد که بر این باور است که تقاضای چین برای نفت همچنان رو به رشد است و این تکه یکی است که ریاض مایل است آن را داشته باشد. همچنین وزیر انرژی عربستان سعودی در پاسخ به منتقدان روابط رو به رشد میان عربستان سعودی و چین واکنش نشان داد و اعلام کرد که آن‌ها را کاملاً نادیده می‌گیریم. عبدالعزیز بن سلمان معاملات تجاری را به ظرفی تشبیه کرد که لزومی ندارد میان کشورها تقسیم شود و اعلام کرد عربستان سعودی هر جا فرصت پیش بیاید حضور خواهد داشت.

➤ **حذف دلار و سوئیفت در اتحادیه پایاپای آسیایی:** دبیر اتحادیه پایاپای آسیایی اعلام کرد از ماه آینده میلادی امکان مبادله با ارزهای روپیه، روبل، و یوان برای اعضاء این اتحادیه فراهم می‌شود و هر کشوری که مایل باشد می‌تواند در این اتحادیه عضو شود. تا زمان آماده‌شدن پیام‌رسان مشترک اتحادیه، از پیام‌رسان ایرانی «سپام» استفاده خواهد شد.

تفسیر مفتی - خطوط لوله قفقاز به اروپا و آینده آن

شروع جنگ اوکراین در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ منجر به تشدید بحران انرژی در اروپا شد. در چنین شرایطی اروپا به دنبال متنوع سازی مسیرهای وارداتی انرژی است. اقتصاد اروپا برای رشد و توسعه نیاز به تأمین انرژی پایدار و مقرون به صرفه دارد. بنابراین «اورسلا فون در لاین» رئیس کمیسیون اروپا و «کادری سیمسون» کمیسر انرژی اروپا در ژوئیه ۲۰۲۲ در سفری به باکو و ملاقات با رئیس جمهور آذربایجان تفاهم نامه‌ای برای افزایش صادرات باکو به اروپا از ۱۰ به ۲۰ میلیارد مترمکعب از سال ۲۰۲۷ امضاء کردند. تفاهم‌نامه مذکور منجر به افزایش نقش قفقاز در امنیت انرژی اروپا خواهد شد که برای عملیاتی شدن نیازمند توسعه میدان‌های گازی جمهوری آذربایجان و خطوط انتقال آن به اروپا است که در ادامه به آن‌ها خواهیم پرداخت.

۱- مهم‌ترین میدان‌های گازی جمهوری آذربایجان که برای جذب سرمایه‌گذاری جهت افزایش تولید و صادر به اروپا مشخص شده‌اند به ترتیب شامل میدان‌های شاه دنیز^۱، آبشرون^۲، آذری-چراغ-گونشلی^۳، و امید^۴ هستند.

• **شاه دنیز:** تولید فاز یک و دو میدان گازی شاه دنیز در سال ۲۰۲۲ در مجموع ۲۵,۳ میلیارد مترمکعب بوده است و انتظار می‌رود در سال جاری میلادی به ۲۶ میلیارد مترمکعب برسد. از نظر فنی سطح تولید این میدان گازی را تا سال ۲۰۲۸ می‌توان حفظ کرد اما پس از آن در تولید این میدان گازی کاهش تولید پیش‌بینی می‌شود. بنابراین، برای جبران کاهش و حفظ سطح تولید نصب کمپروسورهای جدید در نظر گرفته شده‌اند که می‌توان سطح تولید را تا سال ۲۰۳۲ حفظ کرد. علاوه بر این، در

¹ Shah Deniz

² Absheron

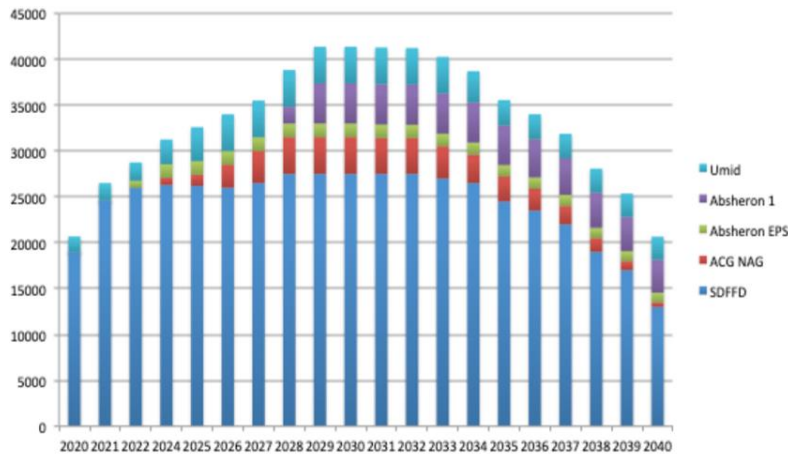
³ Azeri-Chirag-Gunashli

⁴ Umid

مجموع ۲۶ حلقه چاه به‌عنوان بخشی از برنامه توسعه این میدان گازی پیش‌بینی شده است که ۲۱ حلقه چاه حفاری شده، ۱۹ حلقه چاه تکمیل شده است اما تنها ۱۵ حلقه در حال تولید است. بنابراین، تا سال ۲۰۲۶، تمام چاه‌ها حفر خواهند شد و تولید گاز را افزایش خواهند داد.

- **آبشرون:** در حال حاضر میدان آبشرون توسط شرکت‌های توتال و سوکار به‌طور مشترک بر اساس منافع برابر در حال توسعه است و سیستم تولید اولیه^۵ آبشرون در مرحله راه‌اندازی است. انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۳ تولید ۷۵۵ میلیون مترمکعب را این میدان گازی آغاز شود و میزان تولید در سال ۲۰۲۴ به ۱٫۵ میلیارد مترمکعب برسد. طبق پیش‌بینی‌های انجام شده در سال ۲۰۲۸ این میدان به‌طور کامل توسعه خواهد یافت و ۴٫۳ میلیارد مترمکعب به تولید این میدان اضافه خواهد شد.
- **آذری-چراغ-گونشلی:** حجم کل مخازن گاز عمیق و کم عمق قابل بهره‌برداری در میدان گازی آذری-چراغ-گونشلی چیزی در حدود ۱۵۵ میلیارد مترمکعب گاز پیش‌بینی شده است. هدف فعلی برای عملیاتی کردن اولین چاه این میدان گازی در سال ۲۰۲۴ است. طبق گزارش‌های کنسرسیوم این میدان گازی پیش‌بینی می‌شود که تولید این میدان گازی سالانه ۴ میلیارد مترمکعب باشد.
- **امید:** میدان گازی امید در سال ۲۰۱۲ عملیاتی شد و سالانه نزدیک به ۲ میلیارد مترمکعب تولید دارد. تولید این میدان گازی صرف تأمین نیاز داخلی جمهوری آذربایجان می‌شود. همچنین برنامه‌ریزی شده است که تولید این میدان گازی در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۶ به دو برابر برسد. بنابراین با توسعه فاز دوم و سوم این میدان گازی تا سال ۲۰۳۶ شاهد کاهش تولید و فشار نخواهد بود.

⁵ Early Production System

Source: The Oxford Institute for Energy Studies

نمودار ۱: میزان تولید میدان‌های گازی جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۴۰ (میلیون مترمکعب)

۲- برای افزایش صادرات گاز بیشتر از جمهوری آذربایجان به اروپا علاوه بر توسعه میدان‌های گازی این کشور، توسعه خطوط لوله قفقاز جنوبی^۶ و جنوب شرق اروپا نیز نیاز است. تاپ^۷ آخرین بخش از زنجیره حمل‌ونقل انتقال گاز از جمهوری آذربایجان به اروپا را تشکیل می‌دهد. این خط لوله گاز از مرز یونان-ترکیه به زیرساخت‌های شرکت ایتالیایی اسنام^۸ متصل می‌شود که اکثر قراردادهای اتحادیه اروپا با جمهوری آذربایجان را در بر می‌گیرد. فرآیند تأمین مالی توسعه زیرساخت‌های انتقال انرژی و میدان‌های گازی در جمهوری آذربایجان به پیش خرید گاز از طریق این خط لوله بستگی دارد.

۳- دو مرحله مزایده برای پیش خرید ظرفیت خط لوله تاپ در سال ۲۰۲۳ وجود دارد. پیشنهاد اولیه و الزام‌آور برای سطح اول توسعه در ۲۲ ژانویه ۲۰۲۳ انجام شد و ۱,۲ میلیارد مترمکعب افزایش ظرفیت برای این خط لوله از سال ۲۰۲۶ تخصیص یافت. دومین مزایده الزام‌آور نیز در نیمه دوم سال ۲۰۲۳ در نظر گرفته شده است. شرکت‌هایی که علاقه‌مند به خرید گاز از طریق تاپ هستند و قصد دارند پیشنهادها را برای پیش خرید ظرفیت تاپ ارائه کنند، باید در سال ۲۰۲۳ تصمیمات خود را اتخاذ کنند تا بتوانند تا سال ۲۰۲۷ گاز

⁶ South Caucasus Pipeline

⁷ Trans Adriatic Pipeline

⁸ Snam

وارد کنند. زیرا تاپ حداقل به چهار سال برای ساخت ایستگاه‌های کمپرسور پس از دریافت میزان پیش خریدها زمان نیاز دارد. بنابراین، بسته به نتایج حجم پیش خرید خریداران اروپایی در سال ۲۰۲۳، سهامداران پروژه‌های بالادستی با تولید مقدار گاز درخواستی موافقت خواهند کرد و در نتیجه تصمیم‌های سرمایه‌گذاری مربوطه را اتخاذ خواهند کرد. همچنین، در صورتیکه کل نیاز بسیار کمتر از ۱۰ میلیارد مترمکعب باشد کنسرسیوم تاپ این حق را دارد که تصمیم بگیرد که سطح پایین‌تر حجم موردنیاز از نظر اقتصادی تأمین مالی توسعه را توجیه نمی‌کند. در این صورت توسعه خط لوله قفقاز جنوبی محقق نخواهد شد و گاز اضافی به بازار اروپا ارسال نخواهد شد.

۴- تولید گاز بیشتر توسط جمهوری آذربایجان برای صادرات به اروپا نیز تا حد زیادی به معافیت‌های مالیاتی اتحادیه اروپا نیز بستگی دارد. تاپ برای مدت ۲۵ سال از شروع عملیات تجاری از مالیات‌های تعیین شده توسط اتحادیه اروپا با تصمیم کمیسیون اروپا در ۱۶ مه ۲۰۱۳ از مالیات معاف شده است. تاپ دارای ظرفیت اولیه ۱۰ میلیارد مترمکعب است و ظرفیت تا ۲۰ میلیارد مترمکعب قابل ارتقاء است. با این حال، معافیت تاپ فقط برای ظرفیت اولیه اعمال می‌شود. این بدان معناست که ۱۰ میلیارد مترمکعب از ظرفیت به‌طور انحصاری برای گاز شاه‌دنیز ۲ محفوظ است، اما هر ظرفیت بالاتر از آن مشمول طیف کامل قوانین اتحادیه اروپا در مورد دسترسی شخص ثالث، مقررات تعرفه و تفکیک مالکیت خواهد بود. در نتیجه در صورتیکه تاپ از این موارد معاف نباشد تأمین‌کنندگان گاز از جمهوری آذربایجان ممکن است تنها ۲۰ درصد از ظرفیت تخصیص یافته، یعنی ۲ میلیارد مترمکعب را دریافت کنند. این امر کل طرح توسعه زیرساخت‌های خطوط لوله قفقاز جنوبی را غیرممکن می‌کند.

۵- میزان پیش خرید گاز در بازار تاپ عامل مهمی برای توسعه ظرفیت خطوط لوله تاناب^۹ و خط لوله قفقاز جنوبی خواهد بود. درخواست تقاضایی که توسط خریداران بالقوه ارائه شود، هر چه باشد ظرفیتی است که خطوط تاناب و قفقاز جنوبی نسبت به آن توسعه خواهند یافت. در حال حاضر دو گزینه برای توسعه خط لوله قفقاز جنوبی در حال بررسی

⁹ Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline

است. گزینه اول ظرفیت را ۳,۵ میلیارد مترمکعب با سرمایه‌گذاری کل ۱ میلیارد دلار افزایش می‌دهد. این گزینه تولید و صادرات گاز کمتری را در صورتی در نظر می‌گیرد که بازار خط لوله تاپ علاقه کمتری به تقاضا نشان دهد. گزینه دوم توسعه کامل ۱۰ میلیارد مترمکعب با سرمایه‌گذاری کل ۲,۵ میلیارد دلار است. ظرفیت فعلی خط لوله تاناپ ۱۶ میلیارد مترمکعب است. کنسرسیوم شاه دنیز از طریق این خط لوله ۶ میلیارد مترمکعب گاز را به ترکیه و ۱۰ میلیارد مترمکعب گاز را به اروپا منتقل می‌کند. برنامه‌ریزی شده است که ظرفیت تاناپ با نصب پنج ایستگاه کمپرسور تا ۳۱ میلیارد مترمکعب برای انتقال ۱۰ میلیارد مترمکعب اضافی افزایش یابد.

۶- با توجه به توسعه چهار میدان گازی مذکور پیش‌بینی می‌شود که میدان‌های گازی جمهوری آذربایجان تا سال ۲۰۲۷ چیزی در حدود ۹,۵ میلیارد مترمکعب گاز بیشتر برای صادرات خواهند داشت و ۰,۵ میلیارد مترمکعب دیگر می‌تواند از ترکمنستان از طریق ایران تأمین شود. همچنین هزینه سرمایه‌گذاری در این پروژه‌ها نزدیک به ۱۰,۳ میلیارد دلار برآورد شده است. علاوه بر توسعه میدان‌های گازی نیز توسعه خطوط لوله قفقاز جنوبی به اروپا نیز نیاز است که هزینه این توسعه چیزی در حدود ۸ میلیارد دلار برآورد شده است. تأمین این هزینه‌ها حتی با انجام تعهدات خریداران کار آسانی نخواهد بود، زیرا ابهامات زیادی در بازار وجود دارد. از جمله ابهامات موجود سیاست کربن‌زدایی اروپا، نوسان قیمت‌های انرژی، و عدم اطمینان در تقاضای بلندمدت کشورهای وارد کننده انرژی است. بنابراین، اعضاء کنسرسیوم‌های میدان‌های گازی جمهوری آذربایجان و خطوط لوله انتقال انرژی با توجه به حجم سرمایه‌گذاری تمایل دارند که توافقات بلندمدتی با مدت حداقل ۱۰ تا ۱۵ سال داشته باشند که موقعیت آن‌ها را در بازار تقویت کند. اگر ۱۰ میلیارد مترمکعب تقاضای الزام‌آور همراه با تعیین قراردادهای بلندمدت تا پایان سال جاری تعریف شود، احتمالاً در سال ۲۰۲۴ قراردادهای فروشندگان انرژی با خریداران کشورهای جنوب شرق اروپا و اروپای مرکزی امضاء خواهد شد.

۷- امروز قیمت بنزین نسبت به سال‌های گذشته در اروپا بالاتر است و با وجود اینکه به تابستان نزدیک می‌شویم، کشورهای جنوب شرق اروپا و اروپای مرکزی به شدت به تأمین

گاز از سایر منابع به منظور جایگزینی کامل گاز روسیه نیاز دارند و این تقاضا برای مدت طولانی وجود خواهد داشت. اگرچه در واقعیت، اروپا در نظر دارد مصرف گاز را با سرعت بیشتری کاهش دهد همانطور که در سند بازبانی قدرت اتحادیه اروپا^{۱۰} منعکس شده است. اما این روند در بازارهای اروپای شرقی و اروپای مرکزی کندتر خواهد بود زیرا اکثر این کشورها به زغال سنگ متکی هستند و هدف اصلی آنها جایگزینی زغال سنگ با گاز طبیعی، در راستای اهداف سیاست انرژی پاک اتحادیه اروپا است.

۸- از نظر ژئوپلیتیکی بزرگ‌ترین ذینفع گسترش خطوط لوله قفقاز جنوبی، جمهوری آذربایجان است. زیرا به عنوان تنها تأمین کننده، از سطح نفوذ بالاتری بر عملیات خطوط لوله برخوردار است. همانطور که اورسلا فون در لاین در دیدار با «الهام علی‌اف» رئیس جمهور آذربایجان در باکو گفت، جمهوری آذربایجان با تبدیل شدن به یک شریک انرژی قابل اعتماد و حیاتی برای اتحادیه اروپا از لحاظ مالی و راهبردی سود می‌برد. این روند نشان می‌دهد که باکو امنیت اقتصادی و ژئوپلیتیکی خود را با غرب پیوند می‌دهد. به نظر رهبران غربی ثبات در قفقاز جنوبی با توجه به سرمایه‌گذاری‌های چند میلیاردی شرکت‌ها و بانک‌های غربی در دهه‌های آینده باید در اولویت قرار گیرد.

۹- ثبات در قفقاز جنوبی با آرزوهای تصمیم‌گیران جمهوری آذربایجان و ترکیه حداقل در کوتاه‌مدت همخوانی ندارد. در اینجا نقش کشورهای ثبات‌ساز منطقه‌ای نظیر روسیه، ایران، و چین پررنگ‌تر می‌شود.

همکاران این شماره: امیر محمد معانی، حسن راعی، و عباس مکی

¹⁰ REPowerEU